

Praha 26.1.2006

2

Zhoubné nádory v roce 2003

Malignant neoplasms in 2003

Souhrn

Aktuální informace přináší nejnovější data o nově hlášených onkologických onemocněních do Národního onkologického registru (NOR ČR) v roce 2003. Sledován je vývoj incidence v posledním desetiletí u všech diagnóz zhoubných nádorů. Incidence je dále analyzována z hlediska věkové struktury a podle jednotlivých diagnóz. Pro základní orientaci jsou zde uvedeny také trendy úmrtnosti na zhoubné novotvary v České republice. Evidenci zemřelých zajišťuje Český statistický úřad.

Summary

This Topical Information brings data on oncological diseases newly reported to National Cancer Registry of the Czech Republic (NCR CR) in 2003. The monitored data concern trends of incidence of all diagnoses of malignant neoplasms in the last decade. Incidence is analysed by age structure and by diagnoses. For the basic orientation the main trends of cancer mortality are pointed out. Statistics of mortality is provided by Czech Statistical Office.

Národní onkologický registr České republiky každoročně přináší cenné informace o nově diagnostikovaných případech zhoubných onemocnění. Vzhledem k povaze sběru dat, zpětným kontrolám a opětovnému dohledávání jsou údaje o incidenci novotvarů publikovány s časovou prodlevou. Nyní máme možnost se seznámit se situací v roce 2003.

V roce 2003 bylo nahlášeno 66 637 nových případů zhoubných novotvarů a nádorů in situ (dg. C00-C97 a D00-D09 dle 10. revize MKN). Incidence (absolutní i relativní počty) u mužů je v současnosti jen nepatrně vyšší než u žen. Dlouhodobě u obou pohlaví incidence zaznamenává rostoucí trend. Počet nově hlášených případů v roce 2003 byl u žen téměř dvojnásobný než v roce 1975. Incidence ZN u mužů narůstala pomaleji, mezi roky 1975 a 2003 se relativní ukazatel zvýšil o 80 %. Tempo nárůstu incidence novotvarů je plynulé a ani data pro rok 2003 nenaznačují zvrát v tomto vývoji (viz graf).

Optimistickým zjištěním je, že úmrtnost na zhoubné nádory stagnuje. Absolutní počet zemřelých v roce 2003 narostl na 29 195 (16 208 mužů a 12 987 žen), což je 26,2 % z celkového počtu zemřelých v ČR. Údaj je však ovlivněn věkovou strukturou populace. Užitím standardizovaných ukazatelů, které vliv struktury odstíní, dostaneme přesnější představu o vývoji úmrtnosti a trend stagnace úmrtnosti na ZN je patrný (viz graf).

Incidence a mortalita podle jednotlivých diagnóz ZN

Počet nově hlášených případů se u jednotlivých diagnóz značně liší (viz tabulka). Největší podíl nově diagnostikovaných případů - přibližně jednu pětinu - zaujímá diagnóza Jiný zhoubný novotvar kůže (dg. C44). Do této diagnózy jsou zařazeny nádory (např. bazaliom) s nízkou malignitou a mortalitou. Přes dlouhodobou vysokou incidenci dg. C44

v roce 2003 v rámci této diagnózy zemřelo 59 mužů a 73 žen. Tento ZN je pro svá specifika často z dalšího zpracování vyřazen, aby nezkrášloval informace o jiných závažnějších onkologických diagnózách.

Početné zastoupení mají zhoubné nádory trávicího ústrojí, zejména ZN kolorekta (dg. C18-C21) je jednou z nejčastějších onkologických diagnóz v českých podmínkách. Z evropského i celosvětového pohledu má karcinom kolorekta v České republice nadprůměrný výskyt. Dlouhodobě snižovat vysokou incidenci a úmrtnost se snaží napomáhat rozsáhlá kampaň věnovaná screeningu kolorektálního karcinomu na území České republiky. Preventivní opatření se pravděpodobně odrazila v roce 2003 na statistických datech (viz graf). Mírně poklesla úroveň standardizovaných ukazatelů incidence u mužů i u žen stejně jako standardizovaná úmrtnost na kolorektální karcinom u mužů. U žen se úmrtnost na tento typ rakoviny mírně zvýšila. Změny v těchto ukazatelích jsou velmi jemné a o tom, zda se jedná o náhodný výkyv nebo o nový trend ve vývoji incidence a úmrtnosti, rozhodne budoucí vývoj. Přes zmíněné pozitivní změny Česká republika zaujímá těsně za Maďarskem druhou příčku v pomyslném žebříčku nejvyšší úmrtnosti na dg. C18-C21 v Evropě (Zdroj: WHO Mortality Database).

Jako pozitivní lze označit vývoj rakoviny děložního hrdla (dg. C53). Pokles incidence je doprovázen také poklesem úmrtnosti. V roce 2003 bylo nahlášeno 1007 nových případů a 398 žen zemřelo. Screening a další preventivní opatření zaměřená na toto nádorové onemocnění zvyšují pravděpodobnost, že se i tato čísla budou nadále snižovat.

Celoplošný screening u žen probíhá úspěšně pro diagnózu karcinomu prsu. Incidence na tento ZN z dlouhodobého pohledu narůstá, zatímco standardizovaná úmrtnost na příčinu dg. C50 se snižuje. Tento trend byl potvrzen také v roce 2003 (viz graf). Očekává se záchytnost v nižších stádiích.

Zvyšování incidence u některých diagnóz je patrné také u mužů. Standardizovaná incidence zhoubného nádoru prostaty (dg. C61) se mezi roky 1990 a 2003 zvýšila dvojnásobně. Na standardizovaných ukazatelích lze sledovat také nárůst úmrtnosti (viz graf). Podobné trendy můžeme odvodit z ukazatelů pro zhoubné novotvary močového ústrojí u mužů. Celosvětová srovnání odhadují, že populace České republiky má nejvyšší incidenci i úmrtnost na nádory ledvin (odhady Globocan pro rok 2002).

Nově hlášené případy zhoubných onemocnění se týkají především osob starších 60ti let. ZN u žen jsou v úhrnu diagnostikovány v mladším věku než u mužů, neboť některé diagnózy jsou početné už ve věkové skupině 30-59 let. Jedná se zejména o karcinom prsu - téměř polovina případů dg. C50 je diagnostikována před 60. narozeninami pacientky. Čtvrtina hlášení ZN hrdla děložního se týká žen mezi 30 a 44 roky. Věkové složení populace významně ovlivňuje absolutní počty nově hlášených nádorů i počty zemřelých na nádorové diagnózy. Trend stárnutí populace je v České republice v posledních letech velmi dynamický. Lze tudíž předpokládat, že zhoubné nádory budou více ovlivňovat nejen potřebu zdravotnictví, ale i společnost a osobní život řady lidí.

Národní onkologický registr může poskytnout řadu dalších informací. Podrobná data jsou publikována v roční periodicitě v elektronické i knižní formě pod názvem „Novotvary“. V březnu roku 2006 vydá ÚZIS ČR Novotvary 2003. Tato i starší verze publikace jsou dostupné na www.uzis.cz.

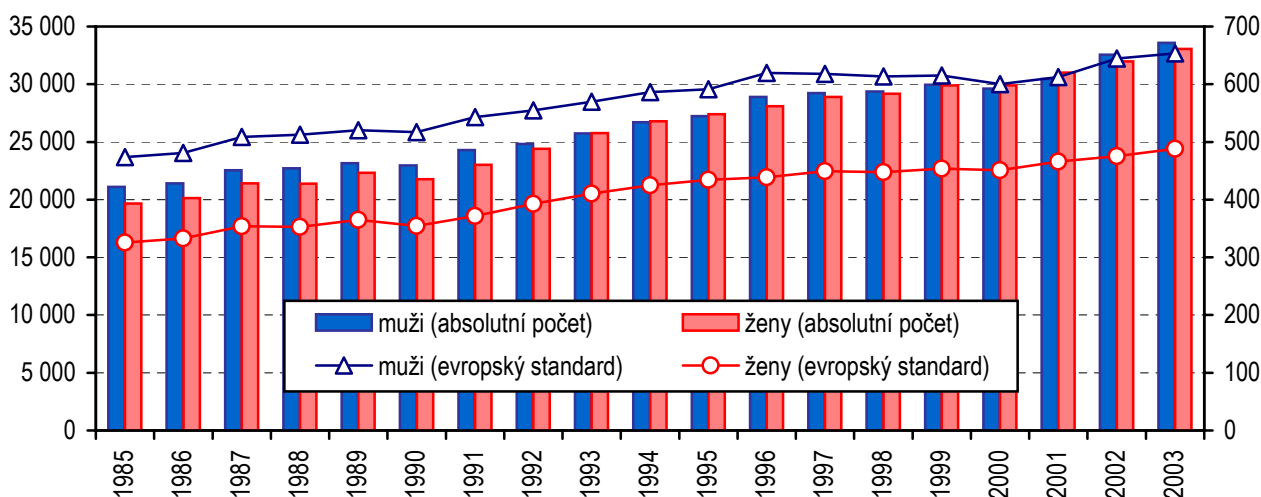
Další informace z NOR ČR jsou zveřejněny pomocí aplikace Data Presentation System na stránkách ÚZIS ČR (<http://www.uzis.cz/cz/dps/uvod.html>) a v rámci projektu SVOD na <http://www.cba.muni.cz/svod/>.

Vypracovala: Mgr. Lenka Juříčková

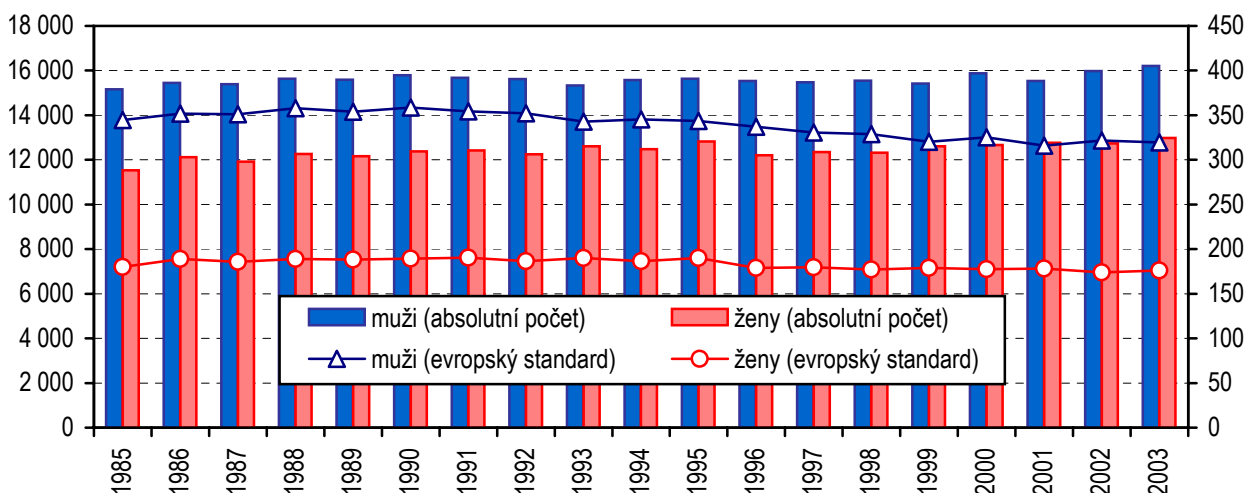
Incidence ZN u mužů a žen v roce 2003 podle vybraných diagnóz (MKN-10)

Diagnóza	Muži			Diagnóza	Ženy		
	celkový počet	na 100 000 mužů	v % z celku		celkový počet	na 100 000 žen	v % z celku
C44 Jiný ZN kůže	7 419	149,3	22,1	C44 Jiný ZN kůže	7 116	136,0	21,5
C34 ZN průdušky a plíce	4 589	92,4	13,7	C50 ZN prsu	5 784	110,5	17,5
C61 ZN prostaty	3 728	75,0	11,1	C18 ZN tlustého střeva	2 005	38,3	6,1
C18 ZN tlustého střeva	2 559	51,5	7,6	C54 ZN těla děložního	1 691	32,3	5,1
C67 ZN močového měchýře	1 646	33,1	4,9	D06 Ca in situ hrdla děložního	1 626	31,1	4,9
C64 ZN ledviny mimo pánevku	1 633	32,9	4,9	C34 ZN průdušky a plíce	1 397	26,7	4,2
C20 ZN konečníku	1 297	26,1	3,9	C56 ZN vaječníku	1 260	24,1	3,8
C16 ZN žaludku	1 055	21,2	3,1	C53 ZN hrdla děložního	1 007	19,2	3,0
C25 ZN slinivky břišní	876	17,6	2,6	C64 ZN ledviny mimo pánevku	926	17,7	2,8
C43 Zhoubný melanom kůže	850	17,1	2,5	C43 Zhoubný melanom kůže	845	16,1	2,6
C18-C21 ZN kolorekta	4 568	91,9	13,6	C18-C21 ZN kolorekta	3 306	63,2	10,0
C33-C34 ZN průdušnice a plic	4 596	92,5	13,7	C33-C34 ZN průdušnice a plic	1 399	26,7	4,2
C64-C68 ZN močového ústrojí	3 399	68,4	10,1	C64-C68 ZN močového ústrojí	1 570	30,0	4,7

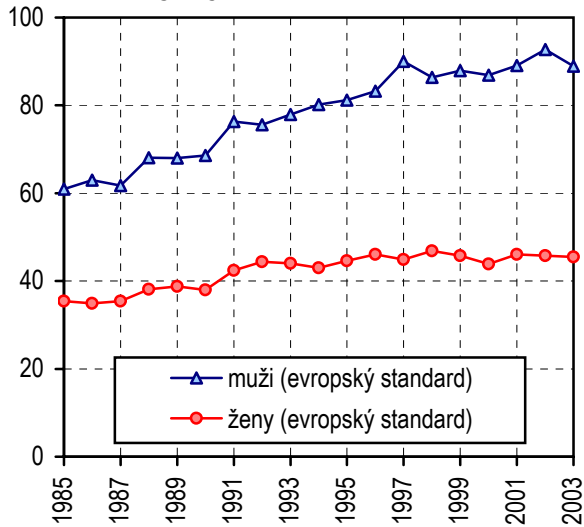
Vývoj incidence zhoubných novotvarů u mužů a žen (1985 - 2003)

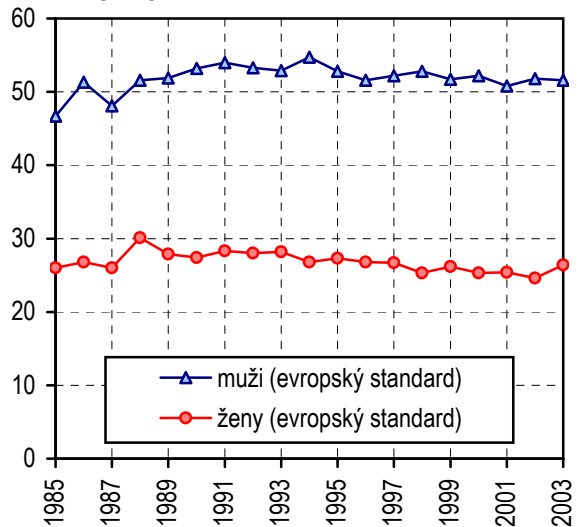
Vývoj úmrtnosti na zhoubné novotvary u mužů a žen (1985 - 2003)

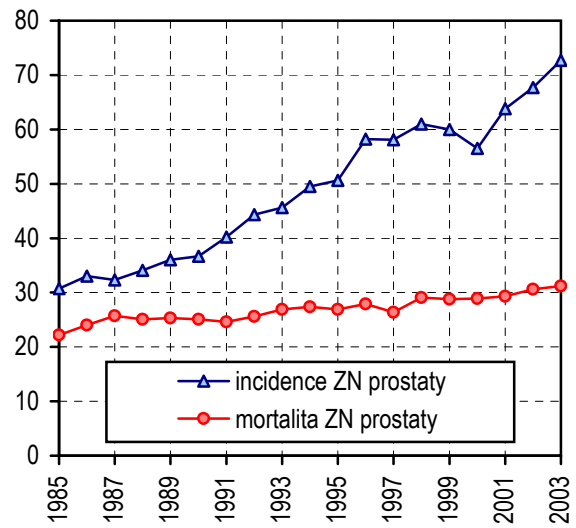
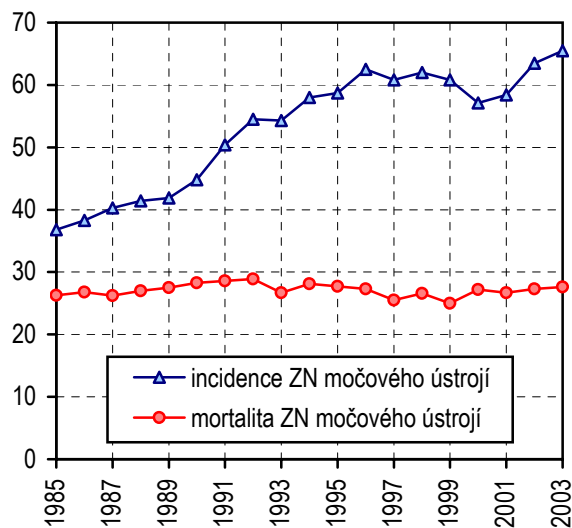
Vývoj incidence kolorekta

Vývoj úmrtnosti na ZN kolorekta

Vývoj incidence a úmrtnosti na vybrané diagnózy u mužů

Vývoj incidence a úmrtnosti na vybrané diagnózy u žen

